

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LVI. De Contractu Censûs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

Ex propria lana; nam id fieri ex lana empta plerumque judicatur esse negotiatio prohibita, nisi hoc fiat ad honestam sustentationem vel occupationem, non verò lucri gratiâ; sic enim Monachi leguntur fecisse sportas Corbes, inò & Apostoli scenofactoriam exercuisse.

2. Excusatur Clericus saltem à mortali, qui secluso scandalo per contractum societatis contribuit pecuniam, & mercator suam industriam, ut lucrum resultans dividant, *Lug. num. 24. Laym. n. 40. Spor. n. 102.*

3. Plures excusant eos, qui emunt pecora, ut pascuis faginata carius vendant, quia res non venditur integra, sed immutata, quæ ratio universaliter non tenet, aliàs enim Religiosi & Clerici per modum mercatorum sericum & lanas emere, ac quascunque fabricas & officinas erigere possent ad texendas telas sericas, laneas & similia, quia venderent lanas & sericum immutatum, quod nemo admittit.

4. Excusantur œconomi, qui pro propria œconomia plura vina, frumenta, oleum &c. emunt, & expost mutato consilio etiam cum lucro vendunt, dummodò ab initio sincerè emeriat non animo revendendi cum lucro, sed ne cogantur expost carius emere. *Lug. n. 25.*

C A S U S LVI.

De Contractu Censûs.

JOannes varios emit census; 1. Reales, personales, ex una vel utraque parte redimibiles.
 2. Res censita sit infructifera, vel perit. 3. Res censita sit infructifera, vel perit. 4. Res censita venditur inscio censuistâ, & capitale red-

redditur per partes. 5. Petit annuo septem pro 100. vel quinque asscurato pretio. 6. Exsi pensio à venditore non sit redimibilis. 7. Emit censum antiquum minori pretio. 8. Fingit se censum redimere velle ut minuatur pensio. 9. Ex frumentis & pensionibus à censuario debitis novum exigit censum. 10. Censui adjicit pactum asscurationis, pactum commissorium, rescissorium. 11. Cedit domum suam Petro, ut hic annuo solvat 100. 12. A Petro accipit mille eâ conditione, ut ex qualibet 100. solvat annuo decem. 13. Sed Petro ante finem anni mortuo nihil solvit heredibus. 14. Pro Resolut.

QUÆR. I. Quid sit Censu?

R. Est contractus, quo quis sibi pro certa pecuniæ summa emit jus ex re vel persona aliena percipiendi pensionem annuam; jus fundatum in re aliena, v. g. domo vel agro, vocatur censu realis, & cum re pereunte regulariter perit; jus fundatum in persona vocatur censu personalis, quia immediatè obligat personam; qui vendit censum & pensionem solvit; vocatur censuarius; qui emit jus accipiendi pensionem, vocatur censuista, vel censualista; id, in quo censu fundatur, vocatur res censita.

Censu dividitur ulteriùs in resignativum, & consignativum. Censu resignativus seu reservativus est pactum, quo quis in alium transfert dominium tam directum, quàm utile rei, reservatâ sibi pensione annuâ solvendâ ex re translata, consignativus est contractus, quo quis sibi consignat vel emit jus annuæ pensionis percipiendæ ex re vel industria aliena.

Iterum alius est censu pecuniarius, in quo sol-

vitur pensio pecuniaria; alius fructuarius, in quo solvitur pars fructuum.

Denique alius census dicitur redimibilis, qui habet adjunctum pactum revenditionis, vi cuius emptor seu censualista redditâ sibi summâ expositâ pro censu tenetur revendere & cedere juri, quod habet ad pensionem annuam; irredimibilis est, qui non habet adjunctum ejusmodi pactum. In dubio an census sit vel non sit redimibilis, juxta *Gomez. Cov. l. 3. variar. c. 10. num. 4.* censeri debet irredimibilis; cum enim constet de venditione & non de adjuncto tali pacto, factum seu adjunctio talis pacti non præsumitur. Melius dicit *Lug.* ad circumstantias esse attendendum, v. g. an soleant in tali loco constitui census redimibiles vel irredimibiles, item quo pretio census emptus sit, nam in censu redimibili minus pretium datur; si ex circumstantiis nihil colligi possit, dicit præsumi irredimibilem. De censu vitalitio qui propriè census non est, dicam in resolutione Casûs.

QUÆR. II. An & qualis census sit licitus?

2. R. 1. Certum est, censum realem irredimibilem vel tantum redimibilem ex parte venditoris esse licitum. Constat ex Extrav. Martini & Calixti III. de empt. & vendit. Ratio est, quia justo pretio emitur jus percipiendi fructus ex alterius re fructifera.

Dices: In censu perpetuo, pretio finito emitur jus ad pensiones in infinitum, quæ decursu temporis longè superaturâ sunt pretium, ergo est inæqualitas pretium inter & mercem. R. N. C. nam periculum amittendi censum aut pensiones etiam est perpetuum, uti & carentia pretii, ex qua etiam in perpetuum cessat lucrum
vel

vel emergit damnum ; sicut ergo pretio finito licitè emō agrum cum jure perpetuo ad ejus fructus, sic & jus ad pensiones in perpetuum.

R. 2. Etiam licitus est census realis & personalis ex utraq̃ parte redimibilis , vulgò Germanicus , *Abb. in c. 6. de cens. num. 7. Cov. sup. Salas dub. 3. de cens. Valent. Gabriel , Sotus , Bannes , Salon. Sylv. 2. 2. q. 78. a. 4. Less. l. 2. c. 22. dub. 4. num 8 Laym. hic c. 18. Sporer t. 6. c. 6. Mezg. tr. 13. d. 43. a. 2. num. 8. con. Nav. Angel Molin. Lug. d. 27. num 25.* Ratio est , quòd talis census non sit palliatum mutuuum , ut prætendunt Advers. sed vera emptio & venditio , quâ justo pretio à lege , consuetudine , aut judicio prudentum taxato emitur verum jus ad pensiones annuas ex re vel persona censita percipiendas ; sicut ergo aliæ emptiones, in quibus servatur æqualitas pretium inter & mercē , sunt licitæ cum pacto revenditionis, sic & contractus censûs. Deinde jus ad pensiones ex re vel industria personæ alienæ est pretio æstimabile , potèstque gratis donari , legari , &c. ergo & vendi ; sicut juxta omnes vendi potest census fructuarius , seu jus percipiendi aliquos fructus ex alieno prædio, cur non jus percipiendi aliquod lucrum ex negotiatione vel industria alterius personæ ? Deinde ille census à tota Germania , Belgio aliisque Provinciis est usu receptus à doctissimis Theologis , & sententiis summorum tribunalium approbatus, & idè summi Magistratus & Principes censentur ex jure alto pro bono commerciorum & Reip. gravare censuarium ad solvendam pensionem , sicut eodem jure in præscriptione transferunt integra rerum dominia. *Hann. tr. 9.*

num. 421. Metzg. num 10. Differt autem contractus census à locato & emphyteusi, quod in his accipiatur pensio ex re propria & alteri concessa quòad solum usum vel dominium utile, hìc ex re aliena; item à mutuo, quòd in eo nulla solvatur pensio.

Dices: In censu personali redimibili non emitur jus reale, ut in censu fructuario, sed sola persona, quæ capitale levat, tenetur post annum reddere capitale cum 5. in 100. si alter velit; sed hoc est verum mutuum & palliata usura: ergo.

2. Emuntur pensiones in futurum, quæ cum tempore excedunt ipsam sortem; si ergò fors in super repeti possit, sæpè triplò plus repeteretur quàm datum esset, quod est iniquum.

3. Pius V. aliique Pontifices prohibent census personales redimibiles.

Re. Ad 1. N. Aff. Nam emitur jus ad percipiendum aliquid ex negotiatione & industria alterius, & illud jus non fundatur immediatè in persona, sed in industria, ideòque, si persona nihil ex se, aut ex bonis suis lucrari possit, cessat obligatio solvendi pensionem, nisi hæc fuerit alio contractu assicurata, quod certè non tenet in mutuo.

Ad 2. Non emuntur ipsæ pensiones, sed jus ad illas, seu potius jus ad lucrum, quod homo industrius ex opera sua sperat; jus autem ad pensiones vel lucrum non tanti æstimatur, quanti pensiones actu præsentès, imò quòd pensiones sunt in spe remotiores, tanto sunt minùs æstimabiles, & plerumque majori periculo expòsitæ.

Ad 3. Istæ constitutiones, in quantum con-
stric-

stringunt jus naturale, in Germania, Gallia & Belgio non sunt receptæ, uti ex praxi certum est, *Pyrrh. l. 5. t. 19. num. 84. Platel. Salas, Sylv. Less. l. c. llf. t. 4. d. 2. num. 547. Spor. num. 11.* & alii cit.

Inst. Jus ad domum vel pecuniam post annum certò tradendam tantum valet, quantum ipsa domus vel pecunia præfens; nam si pecunia præfens melior esset quàm jus ad pecuniam post annum tradendam, posset in mutuo aliquid accipi suprâ sortem, ut clarum est ex dictis *Cas. 54. num. 15.* ergò jus ad pensiones tantum valet, quantum ipsæ pensiones, ergo si pensiones cum tempore superent capitale, aliquid accipitur suprâ sortem quod est usurarium.

R. 1. Hoc argumentum etiam oppugnare censum realem irredimibilem, in quo pensiones etiam cum tempore superant capitale.

R. 2. N. C. In mutuo emitur jus ad similem summam, seu emitur pecunia pro pecunia, in censu emitur parziale jus utile ad fructum ex re, vel lucrum ex industria alterius singulis annis percipiendum; & cum hoc lucrum possit esse magnum & incertum, commutatur ergà pensionem parvam & certam, ut in simili explicavi *Casu 54. n. 19.*

QUÆR. III. Quæ conditiones requirantur, ut census sit justus?

R. Seq. I. Ut census realis constituatur in re fructifera, quæ subtractis laboribus & expensis 4 sufficiat ad solvendas pensiones annuas, aut si sit personalis, constituatur in persona, quæ ex sua industria, negotiatione, aut aliis redditibus tantum lucretur, ut censuarius satisfacere possit. Ratio est, quia aliàs censuarius facit injuriam

ensualistæ, vendendo ei jus ad pensiones, quas ex re vel personæ industria percipere non potest; aut si censualista desuper notitiam habeat, erit purum mutuum & palliata usura; unde in his partibus pro majori cautela constitui solet census mixtus fundatus in persona simul & ejus bonis.

2. Si res censui subjecta pereat culpâ censuarii, tenetur reddere pretium censûs vel censum in alia re constituere; si verò pereat sine culpa censuarii, aut in perpetuum facta est infructifera ex toto vel ex parte, etiam census, nisi assecuratus sit, ex toto vel ex parte censuistæ perit. Ratio est, quòd res regulariter pereat suo domino; sed censuista seu emens censum est dominus censûs seu juris, quod habet ad pensionem annuam; ergo si hoc jus pereunte re censita sine culpa censuarii pereat, perit censuistæ. Dixi, aut in perpetuum facta est infructifera; nam si unâ vel alterâ vice fructus non afferat, & damnum sterilitatis fertilitate alterius anni compensetur, adhuc pensio solvi debet; sic ex agro censito annuò solvi debet pensio, etsi hic tertio vel quarto anno quiescat, nec fructus ferat.

5. 3. Res censita non debet in scio emptore alienari aut transferri in alium, à quo pensio difficulter aut minus securè obtineri possit, quia emptor habet jus fundatum in re censita, quod per talem alienationem redditur deterius, aut periculo exponitur.

4. In censu redimibili pretium in una summa acceptum non debet reddi per partes, quia recipere pecunias suas membratim, ita ut simul ad alium finem applicari non possint, est onus,

onus, in quod non consensit censuista, ideóque ad illud cogi non potest per successivam solutionem.

5. Pretium censûs debet esse justum, hoc est, 6.
non exorbitans à lege, consuetudine vel iudicio prudentum. Et quidem Carolus V. pro Imperio Romano in Comitibus Augustanis anno 145. pro censu perpetuo ex parte solius venditoris redimibili constituit 5. per 100. quod pretium ex receptissima consuetudine etiam nunc justum censetur pro censu reali & personali utrimque redimibili, etiam per venditorem assecurato, *Tamb. Nav. Mezg. l. c. Spor. num. 29.* Nam si in contractu societatis ob spem majoris lucri, sed incerti, omnium consensu assecurari possint quinque in centum, cur non in contractu censûs?

6. Si pactum assecurationis, vel aliud gravamen non imponatur venditori, & census ad ejus 7.
libitum sit redimibilis, justè minori pretio emi, seu quod idem est, major pensio constitui potest, v. g. sex, aut etiam plures in centum. In censu non redimibili ex communi praxi duplò majus pretium dari solet, vel duplò minor pensio constitui, quàm in redimibili, *Lug. num. 138. Spor. sup. La Croix l. 3. p. 2. num. 1012.* Ratio est, quòd sit magnum onus vendenti non posse pensionem redimere: ergo obinde pretium meritò augetur, vel pensio minuitur.

Sed quares: An census antecedenter constitutus 8.
expost minori pretio emi possit, quàm emptus fuerit ab initio, v. g. Cajus pro 500. aureis ab initio emit pensionem annuam 25. aureorum, si Cajus indigens numeratâ pecuniâ offerat mihi jus suum, an justè illud emo pro 450. R. Id seclusâ lege

lege specialiter non prohibente non esse illicitum, quia pretia rerum non consistunt in indivisibili, sed admittunt majus & minus, & res ultrò oblatæ vilescunt, quod *Tamb. Dian. p. 2. t. 8. R. 36.* etiam extendit ad casum, quo pretia censûs à Principe, vel Magistratu sunt taxata; nam taxa hæc tantùm intelligitur de prima constitutione censûs, non autem, quando jam constitutus venditur, idque dicunt ubique ferè in praxi esse receptum.

Dices: Debitum liquidum, secluso periculo damni, aut lucro cessante, non potest vilius emi, atqui obligatio censûs est debitum liquidum: ergo. Maj. patet ex dictis *Casu 54. num 26.* quia jus ad pecuniam liquidò solvendam secluso damno, aliisque periculis non minus valet, quàm ipsa pecunia præsens, aliàs in mutuo, ubi erga pecuniam præsentem datur solùm jus ad pecuniam in futuro solvendam, possem aliquid exigere ultrà sortem.

R. Census est debitum liquidum ad solvendam pecuniam pro pecunia, ut fit in mutuo, N. est debitum ad solvendas pensiones annuas, C. jus autem ad pensiones annuas potest per modum mercis exponi venale, & tunc per accidens recipit aliam æstimationem, admittitque pretium majus & minus, ut habet communis cum *Less. c. 22. n. 27. Dian. l. c. La Croix n. 1017.*

9. Sed quid de hoc casu satis obvio? Titius ex censu debet Cajo annuò solvere 5. per 100. & quamvis nec animum nec pecuniam habeat ad redimendum censum, tamen fingit se eum velle redimere, ut metu inductus Cajo remittat vel diminuatur pensionem, & deinceps loco 5. accipiat tantùm 3. vel 4. an peccat Titius contra justitiam
cum

sum onere restituendi integras pensiones, affirmant *Tamb. Lugo Sporer num. 31.* quia Titius suo dolo injustè causat hanc pensionis diminutionem, neque Cajus eam remittit libere; quod verum est si Titius nec pecuniam habeat nec alibi erga pensionem habere possit, nam si alibi habere possit, quamvis revera animum non habeat alibi accipiendi & censum redimendi, sed solum fingat se id velle, ut Cajum inducat ad diminuentem pensionem; mentitur quidem, sed non tenetur ad restitutionem, quia revera habet jus accipiendi pecuniam alibi & censum redimendi à Cajo, ut suppono; neque huic juri gratis cedere tenetur; *nec obstat* quòd Cajus ex errore minuat pensionem non diminuturus, si sciret Titio denuntiationem non esse seriam; nam error vel dolus hic non est circa substantiam vel motivum principale; ideo enim Cajus minuit pensionem, ut Titius non utatur jure suo ad redimendum censum; hoc autem Titius facit, ut supponitur, ergo *Confirmatur* si Cajum in crimine deprehensum fictè mineris accusare, & hic det tibi aliquid eo fine, ut non accuses, datum retinere potes, quia habes jus accusandi; cui gratis resignare non obligaris, ut dixi *Cas. 29. num. 18.* atque Titius etiam habet jus redimendi censum & revera redimere posset, si vellet alibi pecuniam levare, ergo. His præmissis.

Ad Casum R. 1. Qualiter constitui & quo pretio emi possit census redimibilis aut irredimibilis, realis & personalis, constat ex *Q. 2. § 3.*

2. Ex frumentis à censuario liquido debitis si erga pecuniam taxentur, secluso dolo aut speciali prohibitione licitè census emi potest; imò si

Ps.

Petrus Joanni 100. debeat ex capitali, & tantumdem ex pensionibus non solutis, spectato jure naturæ possent Petrus & Joannes convenire, ut pensiones debitæ annumerentur capitali, ita ut Petrus loco quinque jam debeat solvere decem, *Nav. Salon. cont. 8. Salas dub. 7. de cens. Less. dub. 12.* Ratio est, quia pecuniæ, quas alter mihi nunc debet extradere, æquè multum valent, quàm si modò essent extraditæ; sicut ergo possum à meo debitore novum censum emere, si mihi 100. ex pensionibus extradidisset, sic etiam si 100. non extradiderit, dummodo in præfenti debeat; deinde pro pecunia debita possum à debitore emere merces, cur non & novum censum? Dixi spectato jure naturæ; nam in foro externo ordinariè præsumeretur fraus vel usura; unde & Pius V. id absolutè prohibuit, quæ prohibitio servanda, ubi est recepta. An verò emi possit census cum onere, ut redimi non possit, nisi in eadem moneta, cujus valorem cum tempore scio augendum, dixi sup.

- II. 3. Contractui censûs licitè apponi possunt alia pacta, ut *primò* pactum assècurationis, vi cujus venditor censûs sumit in se periculum rei censitæ, ita ut si res censita etiam sine sua culpâ pereat, nihilominus teneatur solvere pensionem. *Secundò*, licitè adjicitur pactum commissorium, ut si intra certos annos censuarius suâ culpâ pensionem non solvat, res censui subjecta cadat in commissum; hoc est, fiat illius, qui emit censum; debet tamen pœna proportionari culpæ, ita ut pro parva pensione non soluta res magni valoris in commissum non cadat, debet etiam propter pactum assècurationis, & commissorium cum cedant in gravamen vendentis, pretium augeri, vel pensio minui,

minui, aliàs non esset æqualitas. Tertiò, addi potest pactum rescissorium, vi cuius venditor tenetur emptori rescisso contractu reddere pretium, si pensionem intrà certos annos non solvat; item potest venditor obligari, ut, si velit redimere censum, emptorem præviè moneat, aut censum redimat in eadem moneta, quæ data fuit, etiamsi ejus valor crescat vel decrescat, nec propterea opus est augere pretium, dummodo æquale sit periculum in- & decrementi, quia tunc accedit novus contractus sortis, in quo utrimque est æqualis spes lucri & damni.

4. Si Joannes Paulo cedat domum tantùm 12. quoad dominium utile erga 100. Imper. ad certum tempus annuò solvendos, videtur inuisse contractum locationis, & tenetur Paulus post mortem Joannis ejus hæredibus restituere domum & pretium locationis pro rata temporis, ut clarum est; si verò cessit dominium domûs directum & utile cum obligatione ex ea ad dies vitæ annuò percipiendi 100. est census ex parte resignativus, ex parte vitalitius.

5. Census vitalitius est contractus, quo quis 13. dat certam pecuniæ summam, v. g. mille Imperiales, vel etiam rem, v. g. domum valentem mille eâ conditione, ut, quamdiu vixerit, ex quolibet 100. accipiat 10. itaque ex mille accipiat annuò 100. sic tamen, ut censuistâ moriente ipsum capitale simul emoriatur, in quo census vitalitius præcipuè distinguitur ab aliis censibus. Hic contractus est justus & licitus, ut habet communis cum *D. Th. opusc. 72. c. 9.* quia non est propriè census, in quo ematur jus recipiendi aliquid ex re aliena, sed potiùs est contractus sortis vel

R r spon-

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

sponſionis, in quo uterque contrahens exponit ſe æquali periculo lucri & damni ob incertitudinem mortis; quò tamen mors cenſualiftæ iudicio prudentum conſideratâ ſcilicet ætate, complexione, modo vivendi aliisque circumſtantiis videtur eſſe propior, eò penſio annua debet eſſe major; econtra, quò vita præſumitur futura longior, eò penſio debet eſſe minor, quia aliàs non eſſet æquale periculum perdendi & lucrandi.

14. Si cenſualifta vitalitius ante elapſum annum moriatur, penſio pro rata temporis probabiliùs debetur hæredibus, ut, ſi vixit tantùm novem menſes, debeat portio reſpondens novem menſibus. Ratio eſt, quòd, quamvis cenſus vitalitius ſit perſonalis, ceſſetque moriente cenſualiftâ, quia tamen penſio vitalitia aſſignata eſt penſionario in alimentationem, ideò, quamdiu vivit, ſicut ei debetur alimentatio ex illa penſione, ſic & ipſa penſio, ut patet à pari in penſione, quæ Clerico in ſuſtentationem aſſignatur, quæ ex communiffima debetur Clerico pro rata temporis, quo vivit, etſi terminus ſolutioni conſtitutus nondum advenerit. *Garc. p. 2. c. 1. num. 120.* Deinde, ſi cenſualifta ordinarius moriatur intrâ annum, debetur ejus hæredibus penſio pro rata temporis elapſi: ergo etiam, ſi moriatur cenſuiſta vitalitius. *Caſtrop. Haun. apud La Croix num. 1023.*

